

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

Lain uudistaminen on tarpeen 1,5 asteen politiikan edistämiseksi

Nykyinen ilmastolaki (609/2015) on ollut voimassa vuodesta 2015 alkaen. Uudistuksen myötä voimassa oleva ilmastolaki ehdotetaan kumottavaksi kokonaisuudessaan ja korvattavaksi uudella lailla.

Lausuntopyyntöön saatetekstin mukaan lain uudelleen tarkastelua edellyttävät paitsi ilmastonmuutoksen nopea eteneminen myös Sanna Marinin hallitusohjelman kirjaukset ja eduskunnan lausumat. Esityksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti vahvistaa lain ohjausvaikutusta ja varmistaa, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuonna 2035.

Esityksen tavoitteena on hillitä ilmastonmuutosta ja edistää ilmastonmuutokseen sopeutumista. Keskeinen tavoite on varmistaa, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuonna 2035 ja sen jälkeen hiilinegatiivisuuden. Luonnoksessa todetaan, että hallituksen esitys toteuttaisi osaltaan myös Suomea sitovia EU-lainsäädännön ja kansainvälisen ilmastosäätelyn velvoitteita. Pariisin ilmastopimuksen tavoitteena on rajata lämpötilan nousu kahteen asteeseen ja tavoitella rajoittamista puoleentoista asteeseen. Taustalla on myös EU:n vuodelle 2050 asettama ilmastoneutraaliustavoite ja EU:n yhteinen kasvihuonekaasujen vähintään 55 prosentin nettovähennystavoite vuonna 2030.

Teknologiateollisuus ry pitää ilmastolain uudistamista tarpeellisenä ja kannattaa sille asetettuja tavoitteita. Teknologiateollisuuden juuri valmistuneissa vastuullisuuslinjauksissa on todettu, että ilmastonmuutoksen, luontokadon ja luonnonvarojen ylikulutuksen vuoksi siirtyminen hiilineutraaliin kiertotalouteen on välttämätöntä. Teknologiateollisuuden vision mukaan vuonna 2030 ihmisen

toiminta on tasapainottumassa maapallon kantokyvyn kanssa. Vihreä siirtymä tuotteissa ja palveluissa on paitsi välttämättömyys myös suuri mahdollisuus. Teknologiateollisuuden yritykset ovat keskeisessä roolissa kestävästä kehityksestä tukevien teknologioiden kehittämisessä ja soveltamisessa.

Teknologiateollisuus vahvisti jo vuonna 2019 toimialan ilmasto- ja energiapolitiikan linjaukset. Niiden mukaisesti päätavoite on, että EU:n ilmasto- ja teollisuuspolitiikka määrittellään siten, että nettollapäästöt saavutetaan unionin alueella ennen vuotta 2050. Kannatamme myös kunnianhimoisten EU-tavoitteiden asettamista vuosille 2030 ja 2040. Tuemme EU:n vuotta 2030 koskevan tavoitteen kiristämistä vähintään 55 %:iin.

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

Päästövähennystavoitteiden tarkistaminen on tarpeen

Ilmastolaki asetettaisiin kansallisesti uusia päästövähennystavoitteita ja voimassa olevan ilmastolain pitkän aikavälin päästövähennystavoitetta vuodelle 2050 päivitetäisiin. Keskeinen muutos olisi se, että lakiin kirjattaisiin kansallinen, vuotta 2035 koskeva hiilineutraaliustavoite sekä velvoite vähentää päästöjä vuoteen 2030 mennessä vähintään 60 %:lla ja vuoteen 2040 mennessä 80 %:lla vuoden 1990 tasosta. Vuotta 2050 koskeva vähimmäistavoite on 90 % päästövähennys.

Teknologiateollisuus ry on sitoutunut Suomen hallitusohjelman mukaiseen hiilineutraali Suomi 2035 -tavoitteeseen. Olemme laatineet kansallisen polun määrittämisen tueksi toimialakohtaisen vähähiilisyystiekartan. Sen mukaan teknologia-alan yritykset pystyvät vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä erittäin merkittävästi ja tarjoamaan samalla Suomelle lupaavaa vientipotentiaalia kymmenien miljardien arvosta: Tiekartan nopeutetun teknologisen kehityksen mallissa teknologiateollisuuden omat päästöt laskevat 38 prosenttia vuoteen 2035 mennessä ja 80 prosenttia vuoteen 2050 mennessä. Monet ratkaisut nojaavat energia- ja materiaalitehokkuuden parantamisen ohella sähköistymiseen ja digitaalisuuteen. varovaistenkin arvioiden mukaan kestävästä kehityksestä tukevien ratkaisujen globaali kysyntä nousee vähintään 20 prosentin vuosivauhtia. Koronapandemian jälkeinen vihreä elvytys kiihdyttää kasvua entisestään.

Vähähiilietiekarttamme osoittaa, että irtautuminen fossiilisista poltto- ja raaka-aineista saavutetaan eri sektoreilla eri tahdissa. Toisaalta teknologioiden kehittyessä ja puhtaiden ratkaisujen käytön yleistyessä päästöjen väheneminen todennäköisesti jatkuvasti nopeutuu. Päästöt eivät siksi vähene lineaarisesti vaan hyppäyksittäin teollisuutta uudistavien investointien määrittelemässä tahdissa.

Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamisessa ja tiekarttojen toteuttamisessa myös kansallisesti tehtävä kunnianhimoinen, vaikuttava ja oikeudenmukainen ilmastopolitiikka on avainroolissa. Sekä lyhyen että pitkän aikavälin ilmastotavoitteiden on oltava selkeitä ja yksiselitteisiä, jotta ne luovat

vakaan ja ennustettavan toimintaympäristön uusille investoinnille ja yritysten toiminnalle. Tästä syystä näemme hallituksen esityksen tavoin, että ilmastolaissa olevaa ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmää koskevia säännöksiä on tarpeen päivittää ja täydentää. Ilmastolakiin on hyvä sisällyttää sekä varsinainen hiilineutraaliustavoite vuodelle 2035 että nostaa vuotta 2050 koskevaa päästövähennystavoitetta.

Käsityksemme mukaan hiilineutraaliuspolkua koskevat numeeriset välitavoitteet vuosille 2030 ja 2040 on puolestaan mielekkäintä määritellä vasta lain perusteella laadittavissa keskipitkän ja pitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmissa. Tällöin niitä voidaan arvioida kattavasti eri sektorien päästövähennystoimia sekä sovittaa niitä yhteen vaikuttavimman ja kustannustehokkaimman etenemispolun määrittelemiseksi.

Jotta voidaan varmistua siitä, että suunnitelmissa tunnistetut välitavoitteet vievät riittävällä varmuudella kohti lain asettamia tavoitteita vuosina 2035 ja 2050, voidaan laissa olevia määräyksiä em. suunnitelmien laatimisessa huomioon otettavista seikoista täydentää vastaavasti. Lisäksi lain perusteluihin voidaan sisällyttää nykytietämykseen perustuvat arviot tarvittavista vähennystasoista vuosille 2030 ja 2040.

Teknologiатеollisuuden näkemyksen mukaan vuodelle 2030 sopiva taso on vähintään sama kuin EU:n vastaavalle ajankohdalle asetettu minimitalavoite (-55 %). Suomen ja suomalaisen teknologiатеollisuuden maineelle ilmastopolitiikan ja -ratkaisujen edelläkävijänä olisi kuitenkin eduksi, jos pystyisimme asettamaan kansallisen kunnianhimoitason vielä eurooppalaista perustasoa korkeammalle. Tason asettamisessa tulee hyödyntää eri toimialoille tehtyjä vähähiilitiekarttoja.

Etusijalla kaikissa ilmastotoimien määrittelyssä niin EU:ssa kuin kotimaassakin tulee olla niiden kustannustehokkuus ja vaikuttavuus. Ilmastopolitiikan suunnitelmissa käytettävät toimenpiteet tuleekin valita siten, että ne palvelevat kokonaisvaltaisesti Suomen pitkäaikaista etua ja kansainvälistä menestystä. Hyviä ja vaikuttavia keinoja ovat muun muassa energiansäästön ja kiertotalouteen liittyvät kannustimet, TKI-rahoituksen vahvistaminen sekä julkisten hankintojen käyttö markkinoiden ja referenssin synnyttämiseen. Myöskään suomalaisten investointien vauhdittamiseen liittyviä toimia, kuten luvituksen sujuvoittamista ja puhtaiden ratkaisujen kädenjäljen merkitystä ja viestintää ei pidä unohtaa.

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämismääräys (5 §)

-

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

-

Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

-

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

-

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

-

Muutoksenhaku (22 §)

-

Esityksen vaikutukset

-

Muita huomioita

Kansallisen sääntelyn sovitettava yhteen uudistuvan EU-sääntelyn kanssa

Ilmastolain valmistelua ja toimeenpanoa sekä yleisemmin teollisuuden toimintaympäristöä tulee ohjaamaan erityisesti Fit for 55 -sääntelykokonaisuus, jota EU komissio parhaillaan valmistelee osana kestävän kasvun ohjelmaansa (Green Deal). Kansallisesti tehtävän tavoitteellisen ilmastopolitiikan rinnalla Suomen tulee vaikuttaa aktiivisesti EU-sääntelyn kehittämiseen, jotta se ohjaa nopeasti, tehokkaasti ja samatahtisesti päästöjen vähentämiseen kaikkialla unionin alueella.

Lisäksi EU:n tulee edistää hiilidioksidipäästöjen hinnoittelua maailmanlaajuisesti, sillä yhteiset globaalit pelisäännöt ovat paras tapa varmistaa tasapuoliset kilpailuedellytykset eurooppalaiselle teollisuudelle. Ennen kuin toimintaympäristö on aidosti yhtenäinen, on hiilivuotoa torjuttava huolehtimalla puhtaasti ja vastuullisesti toimivien yritysten globaalista kilpailukyvyistä EU:n sisäisillä ja kansallisilla toimenpiteillä.

Soimakallio Helena
Teknologiатеollisuus ry - Kestävä kehitys -yksikkö